

care face rău. Conrad însuși a fost expus brutalității atitudinii europene în Congo, atunci când a fost căpitan de vas pe fluviu.

Această versiune prescurtată și ilustrată este adaptată special pentru copii, cu intenția de a le oferi posibilitatea să descopere plăcerea cititului.

După un roman de Joseph Conrad

Anima întunericului

Cuprins

1. Marlow devine căpitan	7
2. Marlow la sediul companiei	16
3. Călătoria lui Marlow în Africa	27
4. Marlow îl cunoaște pe cărămidar	39
5. Expediția Eldorado	48
6. Descoperirile expediției Eldorado	56
7. Se descoperă un morman de lemne	60
8. Albii și negrii	65
9. Barca lui Marlow e atacată.....	72
10. Moare pilotul bărcii lui Marlow.....	81
11. Lucrarea lui Kurtz.....	90
12. Întâlnirea cu negustorul rus	97
13. Kurtz, un tip uluitor	114
14. Kurtz în cabina căpitanului	123
15. Marlow în timpul nopții	133
16. Kurtz, rănit în cabina pilotului.....	141
17. Moartea domnului Kurtz.....	147
18. Marlow se întoarce la Bruxelles	155
19. Marlow se întâlnește cu logodnica lui Kurtz	163

Capitolul 1

Marlow devine căpitan

Era acel moment de la apus, când vasul nostru de croazieră, pe nume *Nellie*, aștepta fluxul pentru a coborî în josul fluviului Tamisa. Pe maluri plutea o ceață care gonea spre mare, unde se destrăma. Cei cinci, câți eram, așteptam și speram un moment mai blând pentru a putea naviga.

Directorul Companiilor era căpitanul și gazda noastră. Noi, ceilalți patru, îl urmăream din spate, cu afecțiune, cum stătea la prora și se uita spre mare. Nu era nimic pe tot râul care să inspire mai mult ideea de marină. Semăna cu un pilot, lucru care, pentru un marinar, este încrederea personificată. Era greu să-ți imaginezi că nu acolo îi era locul, în estuarul luminos, ci în spate, în beznă.

Noi cinci eram de mult legați de o veche prietenie și, de obicei, ne ținea laolaltă „legământul mării”. Avocatul, cel mai de treabă dintre bătrâni, cu o experiență îndelungată și multe virtuți, avea singura pernă de pe punte și ședea pe unicul covoraș. Contabilul adusese o cutie de domino și făcea pe arhitectul cu piesele. Marlow ședea

turcește, sprijinit de artimon¹. Avea obraji supti, un ten gălbejit, spatele drept, un aspect de ascet și, cu brațele lăsate și palmele întinse, arăta ca un idol. Directorul, mulțumit că ancora ținea bine, s-a îndreptat spre pupă și s-a așezat între noi. Am schimbat câteva vorbe fără grabă. Începuse să se lase întunericul și, într-o clipită, totul se cufundase într-un nor mohorât. În cele din urmă, plutind pe nesimțite, soarele a coborât și și-a preschimbat galbenul strălucitor într-un roșu închis, fără raze și lipsit de căldură, de parcă urma să se stingă brusc, lovit de moarte la atingerea acelei bezne ce cuprindea mulțimile de oameni.

Deodată, s-a petrecut o schimbare și întreaga seninătate ce domnea asupra apelor a devenit mai puțin înflăcărată, dar mai profundă decât până atunci. Bătrânul fluviu, în albia sa largă, ședea netulburat la sfârșitul zilei, după secole întregi în care servise omenirea ce sălășluia pe malurile sale. Se întindea mai departe, cu toată demnitatea calmă a unei căi navale ce ajungea în cele mai îndepărtate cotloane ale pământului. Priveam venerabila sa curgere, nu în forfota vie a zilei scurte, ce vine și pleacă pentru totdeauna, ci în lumina augustă a amintirilor statornice. Marea năvălește înainte și înapoi fără a conțeni vreodată, aglomerată de

¹ Catargul de la pupă la vasele cu trei catarge (n.t.)

amintirile oamenilor și vaselor pe care le-a purtat spre odihna de acasă ori spre bătăliile de pe mare. Cunoscuse și slujise toți bărbații cu care se mândrea națiunea, de la sir Francis Drake la sir John Franklin, cu toții cavaleri, cu blazon sau fără, cei mai de seamă călători ai mărilor. Purtase toate vasele ale căror nume sclipeau precum nestematele în noapte, de la *Golden Hind*, care se întorcea cu burta plină de comori și care fusese vizitată de Înalta Regină, devenită astfel mare legendă, până la *Erebus* și *Terror*, pornite în alte misiuni și care nu mai aveau să se întoarcă vreodată. Navigaseră din Deptford, din Greenwich, din Erith atât aventurieri, cât și colonizatori. Nave regale și altele de rând, căpitani, amirali, „interlopi” ai comerțului cu Orientul și generali brevetăți ai flotelor Indiei Răsăritene. Vânători de aur sau de faimă, cu toții porniseră pe acel fluviu, cu sabia sau cu torța, mesageri ai puterii insulare, purtători ai unei scânteii din focul sacru. Dar ce măreție nu navigase oare pe refluxul fluviului, îndreptându-se spre misterele vreunui tărâm necunoscut? Vise de oameni, sămânță de bogăție și germenii de imperiu.

Ce scenă se vedea! Soarele apusese complet. Amurgul se întindea peste ape. Se zărea cea mai exotică imagine atunci când au apărut luminile pe mal. Felinarul negustorului din port, ridicat pe trei picioare în mâl, sclipea puternic. Pe canal navigau

lumini de nave, care se agitau în susul și-n josul lui. Mai departe, spre vest, pe malurile înalte, se arăta orașul monstruos, ca o umbră întunecată în soare, dar și ca o lumină orbitoare și lugubră sub stele.

- Țasta a fost unul dintre locurile cele mai întunecate de pe pământ, a spus Marlow brusc.

El era singurul dintre noi care mai cutreiera mările. Cel mai rău lucru pe care-l puteai spune despre el era că nu-și reprezenta cu cinste tagma. Era marinar, dar și rătăcitor, în vreme ce majoritatea marinarilor duc, dacă se poate spune așa, o viață sedentară.

În remarcă sa nu era niciun element-surpriză și a fost acceptată în tăcere. Nimeni nu s-a obosit nici măcar să mormăie. Acum rostea cuvintele rar:

- O vreme m-am gândit la timpuri îndepărtate și mi-am adus aminte de vremurile când au venit romanii aici, prima oară, acum nouă sute de ani... parcă a fost ieri. De-atunci se revarsă lumina pe fluviul ăsta. Cavaleri le ziceți? Da, dar asta-i ca o flamă ce gonește pe câmpie, ca un fulger în nori. Imaginați-vă un comandant care trebuia să traverseze Țara Galilor și să se întoarcă cu marfă. Țărmuri nisipoase, mlaștini, păduri, sălbatici, mai nimic de mâncare pentru un om civilizată, nici apă de băut în afară de cea din Tamisa. Pe ici, pe colo, câte o tabără militară rătăcită în sălbăcie,

ca un ac în carul cu fân, frig, ceață, furtuni, boli, exil și moarte... moartea care plutea în aer, în apă și-n desiș. Cred că mureau ca muștele aici. O, da, dar de făcut o făcea. Și încă bine, fără dubiu și fără să se gândească prea mult, mai puțin după aceea, când se lăuda cu pățaniile sale. Erau destul de bărbați ca să înfrunte bezna. Și poate că avea și șansa unei promovări în flota de la Ravenna și încă repezător dacă avea parte de prieteni buni la Roma și dacă supraviețuia climei oribile. Sau gândiți-vă la cetățeanul tânăr și decent, în togă, care poate juca prea mult la zaruri, înțelegeți voi, cum venea aici ca prefect sau ca perceptor, poate chiar ca negustor, ca să-și mai revină. Debarca într-o mlaștină, mergea prin păduri către cine știe ce post dinăuntrul țării și se simțea înconjurat de pură sălbăticie, de toată viața aceea misterioasă ce freamătă în pădure, în junglă, în inimile sălbaticilor. Nu te inițiază nimeni în asemenea mistere. Trebuia să trăiască în mijlocul celor de neînțeles și totodată detestabile. Dar are totuși un farmec, care începe să-l cuprindă. Fascinația abominațiunii, nu? Închipuți-vă regretele crescânde, dorința de evadare, dezgustul neputincios, renunțarea, ura. Niciunul dintre noi nu ar simți așa ceva. Ceea ce ne salvează pe noi e eficiența, respectul pentru eficiență. Dar băieții ăștia nu prea țineau seama de asta, asta e adevărul. Nu erau

coloniști, administrația lui însemna o călcare în picioare, nimic mai mult, așa bănuiesc. Ei erau cuceritori, iar pentru asta ai nevoie doar de forță brută, nu de chestii cu care să te dai mare când le ai, pentru că forța ta e doar o întâmplare care apare din slăbiciunea altora. Au pus mâna pe tot ce-au putut, de dragul de a lua. S-au purtat ca niște prădători, mereu pregătiți de violențe, și uneori înfăptuiau crime grave, una-două te puteau înjunghia. Numai cei care înfruntau întunericul îi puteau înfrânge.

S-a oprit. Priveam și așteptam răbdător, doar nu era nimic de făcut până la sfârșitul fluxului. După o pauză lungă, a continuat, șovăind:

- Cred că vă aduceți aminte că am fost și eu la un moment dat marinar de apă dulce.

Știam atunci că eram sortiți să ascultăm, până avea să înceapă refluxul, una dintre experiențele lipsite de concluzii ale lui Marlow.

- Nu vreau să vă agasez prea mult cu cele care mi s-au întâmplat mie personal, însă pentru a înțelege ce efecte au avut ele asupra mea, ar trebui să știți cum am ajuns acolo, ce am văzut, cum am urcat râul până la locul în care l-am întâlnit prima oară pe bietul băiat. Era cel mai îndepărtat punct al navigației și punctul culminant al experienței mele. Cumva, părea să aducă lumină în ce mă privește pe mine și în gândurile mele.

Era și sumbru, și jalnic, deloc extraordinar și nici foarte clar. Nu, nu foarte clar. Și totuși, părea să facă lumină.

După cum vă aduceți aminte, tocmai mă întorsesem atunci la Londra, după aproximativ șase ani de hălăduit pe Oceanul Indian, Pacific, mările Chinei. M-am plictisit destul de repede de odihna ce a urmat. Când eram tânăr, eram pasionat de hărți. Mă uitam cu orele la America de Sud, la Africa sau la Australia și mă pierdeam în gloria explorării. Pe vremea aceea erau multe spații goale pe pământ, iar când vedeam unul ademenitor, puneam degetul pe el și spuneam: „Când mă fac mare, acolo mă duc“. Am fost în unele dintre aceste locuri, dar nu vom vorbi despre asta. Era unul însă, cel mai mare și mai gol, ca să zic așa, la care tânjeam.

Deja nu mai era un spațiu gol. Se umpluse între timp cu râuri, lacuri și nume. Nu mai era un spațiu gol și misterios, un petic alb la care să viseze un băiat. Devenise un loc al întunericului. Cu toate astea, în el se afla un fluviu anume, imens, care se vedea pe hartă ca un șarpe gigantic, desfășurat, cu capul în mare, corpul odihnindu-se pe teritoriul unei țări vaste și coada cufundată în adâncurile pământului. Cum mă uitam la harta din vitrină, mă fascina tot așa cum un șarpe ar fascina o pasăre mică și neștiutoare.

Mi-am adus aminte atunci de o companie belgiană, care făcea comerț pe fluviul Congo. Și m-am gândit că nu pot face comerț fără să aibă o navă de apă dulce. Ce-ar fi să încerc să devin căpitanul unei astfel de nave? Aveam nenumărați prieteni în administrația companiei și mătușa mea m-a ajutat să obțin slujba. Am fost numit imediat, fiindcă unul dintre căpitanii trustului, Fresleven, tocmai ce fusese ucis într-o încăierare cu băștinașii, din cauza unor găini, și m-au trimis să-i recuperez rămășițele.

Capitolul 2

Marlow la sediul companiei

M-am grăbit ca un nebun să mă pregătesc de plecare și, după mai puțin de patruzeci și opt de ore, traversam Canalul Mânecii, ca să mă prezint în fața angajatorilor și să semnez contractul. În numai câteva ore, am sosit într-un oraș care-mi amintea de un cavou vărut. Prejudecăți, desigur. Am găsit imediat birourile companiei. Când am ajuns, am fost nevoit să stau în sala de așteptare, care avea hărți pe pereți. După o vreme, am fost trimis în altă încăpere, unde urma să aibă loc interviul. Am stat de vorbă cu două femei care tricotau. Una dintre ele ținea o pisică în poală, lucru care mă neliniștea, fiindcă stăteau acolo ca în transă, fără niciun scop sau vreun motiv aparent. Cea mai în vârstă, cu pisica, se uita la mine peste ochelari. Părea să știe totul despre mine și m-a cuprins un sentiment straniu. Acolo, departe, m-am gândit adesea la aceste femei care păzeau ușa Întunericului, tricotând lână neagră.

După un timp am dat fuga în biroul secretarului, care-mi dăduse niște hârtii la semnat, cu condiția să nu dezvălui secretele comerciale.

Mai trebuia să fac o vizită la doctor.

Marlow la sediul companiei

- O simplă formalitate, m-a asigurat secretarul, care dădea semne că îmi înțelegea necazurile.

Astfel, un tânăr cu pălăria pe sprânceana stângă a venit de undeva de la etaj și m-a condus. Am bănuțit că era un funcționar, căci sigur erau și funcționari în întreprindere, deși clădirea era mută ca un oraș al morților.

Era jerpelit și neîngrijit, cu pete de cerneală pe mânecile sacoului și o cravată mare și umflată sub o bărbie în formă de vârf de bocanc uzat. Doctorul nu venise încă, așa că i-am propus să bem un pahar și ne-am înveselit. Mai târziu, în timpul consultului, medicul era curios să știe dacă aveam cazuri de demență în familie, lucru care m-a făcut să-l întreb:

- E o întrebare în interesul științei?

La care doctorul mi-a răspuns:

- Ar fi interesant, din punct de vedere științific, să putem urmări schimbările mentale ale indivizilor pe loc, dar...

M-a sfătuit să rămân calm în timpul expediției.

Apoi m-am dus să-mi iau rămas-bun de la mătușa mea, unde am băut o ceașcă de ceai. Ea și-a exprimat dorința ca eu să fiu un emisar al civilizației în coloniile sălbatice. A mai vorbit despre „abaterea milioanelor de ignoranți de la căile lor oribile“, până când m-am simțit prost. Am îndrăznit să fac aluzie la profitul pe care-l scotea compania.